

Beregnet til
Bydel Søndre Nordstrand

Dokument type
Evaluering

Dato
Mai 2022

EVALUERING AV HJEMMEVEILEDNING – BARN MED NEDSATT FUNKSJONSEVNE

Områdesatsingene i Oslo
Delprogram oppvekst og
utdanning

Oslo

RAMBOLL

Bright ideas. Sustainable change.

EVALUERING AV HJEMMEVEILEDNING – BARN MED NEDSATT FUNKSJONSEVNE

Oppdragsnavn **Evaluering av hjemmeveiledning – barn med nedsatt funksjonsevne**
Mottaker **Bydel Søndre Nordstrand**
Dokument **Evaluering**
Versjon **Endelig**
Dato **Mai 2022**
Utført av **Rambøll Management Consulting**

Rambøll
Harbitzalléen 5
Postboks 427 Skøyen
0213 Oslo

T +47 22 51 80 00
<https://no.ramboll.com>

INNHALDSFORTEGNELSE

1.	Innledning	2
2.	Utfordringsbildet	3
3.	metode for datainnsamling	4
3.1	Dokumentstudier	4
3.2	Intervjuer med veiledningsteam	4
3.3	Samarbeidspartneres opplevelser	4
3.4	Foreldres opplevelser	5
4.	Om prosjektet <i>hjemmeveiledning</i>	6
4.1	Bakgrunn og begrunnelse for prosjektet	6
4.2	Prosjektets målgruppe og formål	6
4.2.1	Prosjektets føringer	7
4.3	Økonomisk ramme	7
4.4	Kommunale og nasjonale føringer	8
4.4.1	Føringer fra områdesatsningene/Delprogram oppvekst og utdanning	8
4.5	Hvordan Veiledningsteamet jobber	8
5.	Evalueringens hovedfunn	10
5.1	Samarbeid på tvers av instanser	10
5.1.1	Kompetanse og kunnskapsdeling	11
5.1.2	Samarbeidsrelasjoner og lav terskel for å ta kontakt	11
5.1.3	«Utfordringer» med å ha tydelige skillelinjer mellom tjenestene	12
5.2	Brukerinvolvering	13
5.3	Foreldrenes opplevelser av prosjektet	14
6.	Gevinster	17
6.1	Foreldre	19
6.2	Barnet	20
6.3	Søsken	21
6.4	Bydelen	22
6.4.1	To økonomiske eksempler	23
6.5	Samarbeidspartnere	25
7.	Konklusjon – et viktig tilbud for mange	27
8.	Vedlegg	29

1. INNLEDNING

Rambøll Management Consulting (heretter kalt Rambøll) presenterer i denne rapporten resultatene av en evaluering av *Hjemmeveiledning til foreldre med barn med nedsatt funksjonsevne*. Evalueringen er gjennomført i perioden mars 2022 til mai 2022 for Oslo kommune v/Bydel Søndre Nordstrand. Denne evalueringen dokumenterer prosjektet *Hjemmeveiledning til foreldre med barn med nedsatt funksjonsevne* (heretter kalt hjemmeveiledning) sine innsatser og metoder, samt foreldres og samarbeidspartneres opplevde effekter av prosjektet. I evalueringen har vi også kartlagt gevinster som prosjektet utløser, både for brukerne, bydelen og for samarbeidspartnere. Noen gevinster er prissatt, mens andre er ikke-prissatt.

Gjennom dokumentstudier og innledende intervjuer med nøkkelressurser og samarbeidspartnere, har vi fått god forståelse av historikk, organisering og gjennomføring av prosjektet. Dette har gitt oss nyttig innsikt før videre datainnsamling gjennom intervjuer med utvalgte foreldre som har mottatt hjemmeveiledning. I intervjuene med foreldrene fikk vi innsikt i deres opplevelser og erfaringer med hjemmeveiledning. På bakgrunn av dette har vi gjort vurderinger av blant annet prosjektets måloppnåelse, kvalitet, effektivitet, brukerinvolvering og gevinster.

Rambøll vil gjerne benytte anledningen til å takke medarbeiderne fra Bydel Søndre Nordstrand som har bidratt til evalueringen. Datainnsamlingen er gjennomført innen en kort tidsperiode, og vi har opplevd stor velvilje og hjelpsomhet hos de involverte medarbeiderne.

Rapporten er videre bygget opp av en beskrivelse utfordringsbildet, av vår metodiske fremgangsmåte, beskrivelse av prosjektet, evalueringens hovedfunn samt konklusjon.

2. UTFORDRINGSBILDET

Søndre Nordstrand har i lengre tid vært preget av store levekårsutfordringer. En større andel av innbyggerne i bydelen er sosialhjelpsmottakere, og arbeidsledigheten er høy. Over femti prosent av befolkningen har innvandrerbakgrunn, og mange snakker dårlig norsk. Få av innbyggerne i området har høyere utdanning, og mange dropper ut av videregående skole.¹ 30 % av personer mellom 30 og 59 er klassifisert med lav utdanning, mens tallet for Oslo i sin helhet er 17 %.

Søndre Nordstrand har høyere andel barn og unge enn gjennomsnittet av Oslos bydeler, samtidig som ett av fire barn lever under fattigdomsgrensen.² Bydelen har også høy andelen av innvandrere og norskfødte med to utenlandske foreldre, fra land utenom Vest-Europa (53,2%).³ Samtidig har antall barn som får spesialpedagogisk hjelp i de seks bydelene som inngår i områdesatsningen økt med nærmere 50 % de siste fem årene.⁴ I barneskolene har over 320 barn fått vedtak om spesialpedagogisk hjelp de siste 5 årene (dette inkluderer all form for spesialpedagogisk hjelp, ikke kun autismespekter). I Søndre Nordstrand har antallet økt fra 79 i 2015 til 114 i 2020.⁵ Dette sier noe om at utfordringsbildet i Søndre Nordstrand og bydelene i områdesatsningen er sammensatt, og at behovet for et godt apparat/tilbud som evner å sette seg inn i komplekse utfordringer og gi hjelp og veiledning deretter, er stort.

Indikatorer som inntekt, utdanning og andre mål på levekår er relativt lave i bydelen og bidrar til å forsterke utfordringene til familier med nedsatt funksjonsevne. Flere hverdagsutfordringer gjør at behovet for hjelp blir større. Mangel på tilstrekkelig med hjelp bidrar til å vedlikeholde eller forsterke de negative tendensene i bydelen som omhandler lav inntekt og utdanning, sysselsettelse og gjennomføring av videregående.

Det er et særlig behov for støtte og veiledning i barnehusholdningene hvor flere av disse utfordringene er gjeldende. Tendensen er også at antallet barn med vedtak øker i bydelen, slik at flere vil oppleve komplekse og tyngende familiesituasjoner hvor behov for et lavterskel veiledningstilbud også vil øke. Med en stor andel innvandrerfamilier kan også språkutfordringene bidra til å gjøre det vanskeligere å navigere seg mellom tjenester og tilbud, samt å få kunnskap om barnets utfordringsbilde. Dette skaper ytterligere behov for en tjeneste som kan bidra til å opplyse, veilede og informere om tjenestesystemet og diagnoser, da disse familiene kan ha større utfordringer med å innhente kunnskap på egenhånd.

I de komplekse sakene er det også svært viktig med et tilbud som evner å ivareta brukeren ut ifra hva de har behov for, og på den måten tilpasse veiledningen og hvilke tjenester som eventuelt bør inkluderes for at tilbudet skal ha tilstrekkelig kvalitet. Andre tjenester tilbys på kontor eller til fastsatte tidspunkt, og vil derfor ikke kunne bidra tilstrekkelig til å løse hverdagslige utfordringer i hjemmet. Hos familier med barn med stort utfordringsbilde, manglende kunnskapsressurser og andre levekårsutfordringer, vil de lovpålagte tjenestene ikke være tilstrekkelig. Nødvendigheten av ambulerende veiledning er at de i tillegg til å kunne opplyse om barnets utfordringsbilde, også vil veilede familiene i hvordan de best mulig skal håndtere det.

Inntrykket fra familiene er også at veiledningsteamet har fylt et behov som ikke tidligere har blitt dekket. I en egen brukerundersøkelse som prosjekt Hjemmeveiledning har gjennomført, kommer

¹ <https://bydelsfakta.oslo.kommune.no/bydel/alle/levekaar>

² SSB (2021). 10826: Alders- og kjønnsfordeling for befolkningen i de 4 største byene (B) 2001 – 2021.

³ SSB (2021). 12610: Innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre, etter landbakgrunn.

⁴ <https://www.oslo.kommune.no/getfile.php/13440528-1645689692/Tjenester%20og%20tilbud/Politikk%20og%20administrasjon/Byutvikling/Omr%C3%A5desatsningene%20i%20Oslo/Delprogram%20oppvekst%20og%20utdanning/Helhetlig%20og%20likeverdig%20pedagogisk%20tilbud.pdf>

⁵ Utdanningsdirektoratet (2021). [Datasett tilsendt på forespørsel, indikator «antall barn som får spesialpedagogisk hjelp»]

det frem at 89 % av familiene som har mottatt hjelp, skulle ønske at de hadde fått hjelp tidligere. Samtidig er det flere familier på venteliste som tydelig har behov for bistand fra veiledningsteamet. Behovet for denne type veiledning er med andre ord stort.

3. METODE FOR DATAINNSAMLING

Evalueringen av prosjektet *Hjemmeveiledning til foreldre med barn med nedsatt funksjonsevne* har til hensikt å vurdere etter flere hovedtemaer, herunder prosjektets måloppnåelse iht. prosjektbeskrivelse, kvalitet på leveranser, arbeidsmetoder, gevinster, innretning og tilretteleggelse for brukerinvolvering, samt brukeropplevelser. Med bakgrunn i dette tar evalueringen i bruk ulike datakilder og delanalyser. Den metodiske tilnærmingen i evalueringen er basert på følgende fire delanalyser:

1. Dokumentstudier
2. Veiledningsteamets opplevelser av prosjektet
3. Samarbeidspartneres opplevelser av prosjektet
4. Foreldres opplevelser av prosjektet

I det følgende presenteres det metodiske grunnlaget for hver av disse delanalysene:

3.1 Dokumentstudier

I innledende fase ble det gjort en gjennomgang av sentrale dokumenter herunder styringsdokumenter, prosjektbeskrivelse og prosjektplan. I tillegg er evalueringsrapport, regnskapsdokument, gevinstrealiseringsplan og gevinstberegninger for prosjektet gjennomgått. Dette har gitt Rambøll et oversiktlig bilde av prosjektets målsetting, forventede gevinster, økonomisk ramme og organisering. I tillegg har Rambøll gjennomgått resultater fra brukerundersøkelse om Hjemmeveiledning, som har bidratt til å gi innsikt i brukeropplevelser samt innhold og arbeidsmetoder for utførelse av veiledningen.

3.2 Intervjuer med veiledningsteam

Med mål om å få en dypere forståelse av tjenesten, har Rambøll intervjuet prosjektleder og veiledningsteamet. Dette hadde til hensikt å bidra til økt innsikt i prosjektets leveranser, arbeidsmetoder, innretning og tilretteleggelse for brukerinvolvering. I tillegg ønsket vi innsikt i deres opplevelser av samarbeidet med andre instanser og mulige gevinster for målgruppen, bydelen og samarbeidspartnere. Temaene for intervjuet med veiledningsteamet inneholdt opplevelse og erfaringer knyttet til:

1. Prosjektets leveranser, arbeidsmetoder, innretning mm.
2. Opplevelse av samarbeidet med andre instanser
3. Opplevelser av gevinster for målgruppen og samfunnet

3.3 Samarbeidspartneres opplevelser

For å berike datagrunnlaget i evalueringen av hjemmeveiledning og de gevinstene som prosjektet eventuelt har bidratt til, har Rambøll gjennomført intervju med samarbeidspartnere av veiledningsteamet. I intervjuet snakket vi med pedagogisk-psykologisk tjeneste (PP-tjeneste), Kapellveien rehabiliteringssenter og avdeling for nevrohabilitering – barn ved Oslo Universitetssykehus (Ullevål). I dialog med bydelen har disse aktørene vært utpekt som sentrale samarbeidspartnere, da det har vært fokus på å sikre en bred representasjon av aktører som prosjektet samarbeider med. Intervjuet hadde som formål å bidra med å gi innsikt i samarbeidspartneres opplevelse av samarbeidet med veiledningsteamet og mulige gevinster som

samarbeidet bidrar til. Temaene for intervjuet med samarbeidspartnere har vært hvordan de opplever følgende:

1. Opplevelse av behovet for prosjektet
2. Opplevelse av samarbeidet med veiledningsteamet
 - a. Opplevde muligheter og utfordringer ved samarbeidet
 - b. Opplevelser av mulige gevinster ved samarbeidet

3.4 Foreldres opplevelser

For å avdekke foreldres opplevelser og erfaringer fra prosjektet, har Rambøll intervjuet 7 familier. Totalt har 115 familier, inkludert ca. 130 barn, mottatt hjemmeveiledning i prosjektperioden. Bydelen har vært ansvarlig for rekruttering av deltakere til intervju og den praktiske tilretteleggelsen. I dialog med Rambøll har prosjektet forsøkt å oppnå bred representasjon av deltakere. Dette innebærer en utvelgelse av deltakere med ulik kulturell bakgrunn og familiestruktur, ulik lengde på mottatt veiledning samt barn med ulike diagnoser. Dette har bidratt til et bredt innblikk i variasjon og kompleksiteten i behov for veiledning.

Intervjuguiden ble utarbeidet i dialog med bydelen. Intervjuene hadde til hensikt å bidra til en dypere forståelse av foreldrenes opplevelse av prosjektets effekt, herunder hvilken betydning veiledningen har hatt for foreldre, barnet og familien generelt. Samtidig har intervjuene bidratt til å belyse foreldrenes opplevelser av veiledningsteamets arbeidsmetoder, samarbeid med andre instanser og tilretteleggelse for brukerinvolvering. Intervjuene hadde til hensikt å avdekke følgende temaer:

1. Opplevelse av prosjektet
 - a. Opplevelse av prosjektets effekter
 - b. Opplevelse av prosjektets tilretteleggelse for brukerinvolvering
 - c. Opplevelse av samarbeid mellom instanser
 - d. Opplevelse av prosjektets innhold, kompetanse, leveranse mm.

4. OM PROSJEKTET HJEMMEVEILEDNING

I dette kapitlet går vi gjennom prosjektets bakgrunn, formål, føringer, målgruppe, målsetting, økonomi og aktuelle lovverk.

4.1 Bakgrunn og begrunnelse for prosjektet

Barn med nevrotviklingsforstyrrelser har ofte sammensatte utfordringer på tvers av kognisjon, motorikk, språk og sansning. Det betyr at det å være foreldre til disse barna i mange tilfeller opplever store og vedvarende omsorgsoppgaver, som ofte medfører et annerledes og mer krevende hverdagsliv sammenlignet med andre familier. Foreldre til barn med nevrologiske utviklingsforstyrrelser opplever i større grad stress og depresjon sammenlignet med andre foreldre, blant annet fordi disse foreldrene er utsatt for høyere belastning enn andre. Dette kan få stor innvirkning på foreldrenes livskvalitet og det kan oppleves krevende å mestre hverdagen.

I 2020 ble det igangsatt et prosjekt for veiledning av foreldre til barn med nedsatt funksjonsevne i bydel Søndre Nordstrand, finansiert av Delprogram oppvekst og utdanning/Områdesatsingene i Oslo. Prosjektet ble igangsatt etter to prosjekter; et samhandlingsprosjekt mellom Sagene, Kapellveien og Ullevål, *Ambulant foreldreveiledning*, samt et pilotprosjekt av ambulerende veiledning til foreldre med barn med nedsatt funksjonsevne gjennomført i 2019, som bekreftet behovet for tjenesten. I pilotprosjektet fikk to ansatte i 40 prosent stilling mulighet til å utvikle en ny arbeidsmetode. Etter pilotprosjektet oppsto *Hjemmeveiledning – barn med nedsatt funksjonsevne*, med sluttdato i 2022.

4.2 Prosjektets målgruppe og formål

Hovedformålet med prosjektet er å skape et lavterskel-tilbud med mål om at familier i større grad skal kunne håndtere utfordringer som oppstår i hjemmet. Dette innebærer å tilby familier med barn med nedsatt funksjonsevne tilgang til veiledning når det oppstår uforutsette og vanskelige situasjoner. Målgruppen for prosjektet er familier med barn mellom 0 og 18 år med nevrotviklingsforstyrrelser, og med hovedtyngde på barn med autismespektrumforstyrrelser, ADHD og tilleggdiagnoser med atferdsvansker.

At bydelen har et tilpasset tjenestetilbud til familier med barn med nedsatt funksjonsevne innebærer at bydelen har organisert et lavterskel tilbud til innbyggerne i denne målgruppen. Det innebærer også at tjenesten tilbyr veiledning med god kvalitet, til rett tid og med brukerne i fokus. Tjenestetilbudet skal bidra til at familiene i målgruppen får tilbud om koordinerte tjenester i overgangen mellom spesialisthelsetjenesten og bydelen.

At tjenesten er forankret i bydelens enheter og omfatter målgruppen gjennom hele livsløpet skal bidra til at tjenester til målgruppen koordineres på en god måte gjennom hele livet. Forankringen skal skape økt tverrfaglig samarbeid og økt kompetanse mellom interne og eksterne instanser som er inne i familiene slik at målgruppen opplever et godt og dekkende tilbud.

For at familiene i målgruppen skal oppleve å få god hjelp, skal målgruppen få tilgang til veiledning når det oppstår uforutsette og vanskelige situasjoner. Dette skal bidra til at målgruppen opplever å få støtte og hjelp til å håndtere sin livssituasjon.

Veiledningsteamet skal bidra til å styrke foreldreferdigheter og foreldrenes omsorgsevne overfor barnet, samt ivareta barnets habiliteringsbehov. Det legges stor vekt på at hele familien ses på som en helhet hvor alle familiemedlemmene blir ivaretatt, inklusiv søsken. For å ivareta familien som helhet har veilederne ytterligere til formål å bidra til å skape gode overganger og tettere

samarbeid med interne og eksterne instanser. Dette bidrar til å sikre struktur i samhandlingen, samt å skape gode og koordinerte tjenester for målgruppen i tråd med bydelens strategi om å jobbe koordinert, både internt og eksternt.

Tabellen nedenfor oppsummerer prosjektets virksomhetsmål, effektmål og resultatmål.

Tabell 1: Prosjektets virksomhetsmål, effektmål og resultatmål

Virksomhetsmål	Effektmål	Resultatmål
Bydelen har et tilpasset tjenestetilbud til målgruppen familier med barn med nedsatt funksjonsevne	1.1 Bydelen har et organisert lavterskeltilbud til innbyggerne i målgruppen 1.2. Det utvikles metode og tjeneste for veiledning med god kvalitet og brukerne i fokus. 1.3. Tjenesten gir tilpasset og rett hjelp til rett tid til målgruppen 1.4. Tjenesten implementeres i bydelens etablerte struktur	Det opprettes en tjeneste som heter «Veiledningsteam- barn med nedsatt funksjonsevne» Den nye tjenesten «Veiledningsteam- barn med nedsatt funksjonsevne» er prøvd og utforsket i praksis, og er klar for implementering i bydelen ved prosjektets slutt. Tjenesten implementeres i bydelens tjenestetilbud og plasseres i Oslohjelpa Familiene i målgruppa får tilbud om koordinerte tjenester i overgangen mellom spesialist-helsetjenesten og bydel
Tjenesten er forankret i bydelens enheter som omfatter målgruppen gjennom hele livsløpet	2.1 Tjenester til målgruppen koordineres på en god måte gjennom hele livsløpet 2.2 Tverrfaglig samarbeid mellom interne og eksterne instanser som er inne i familiene. 2.3 Økt kompetanse som en forutsetning for å få et godt og dekkende tilbud	Økt tverrfaglig samarbeid mellom faggruppene i bydelen Sikre samarbeid på tvers av enheter i bydelen Økt kompetanse på målgruppen for de av bydelens ansatte som er i tilknytning til familier med langvarige hjelpebehov Sikre gode overganger mellom barn og voksenlivet.
Familiene i målgruppa opplever å få god hjelp	2.1 Målgruppen får tilgang til veiledning når det oppstår uforutsette og vanskelige situasjoner 2.2 Tjenesten er lavterskel og har tidlig innsats som prinsipp. 2.3 Målgruppen opplever å få støtte og hjelp til å håndtere sin livssituasjon 2.4 Familien blir ivaretatt som en helhet	Familier med barn i målgruppen opplever faglig god hjelp fra teamet. Teamet er forankret i øverste ledergruppe og er godt kjent i alle interne og eksterne tjenester til målgruppen. Oslohjelpas prinsipp om «En dør inn» setter familier i målgruppen i kontakt med rett tjeneste. Familier med barn i målgruppen opplever samkjørte koordinerte tjenester Økt mestring i foreldrerollen og utfordrende atferd, dermed økt livskvalitet Barn med nedsatt funksjonsevne og atferdsvansker får rask og god hjelp. Barnet har hjemmet som en arena for positiv utvikling Søsknen blir ivaretatt

4.2.1 Prosjektets føringer

Pilotprosjektet som ble utprøvd i konseptfasen i 2019 hadde til hensikt å teste ut og finne et konsept for tilbudet. Videre fulgte en planleggings- og gjennomføringsfase hvor det ble lagt opp til en utvidelse av dette konseptet, samt finne nedslagsfeltet i virksomheten. I denne perioden vektlegges det særlig å finne en organisatorisk plassering og strukturell form for tjenesten. Det er følgende viktig å kartlegge og finne indikatorer som en kan bruke til å måle prosjektets effekter. I tillegg er det behov for å kartlegge og skape en oversikt over hvilke behov familier med barn med nedsatt funksjonsevne har, for å best mulig kunne hjelpe familiene.

4.3 Økonomisk ramme

Totalt over perioden har prosjektet fått tildelt 8,25 millioner kroner gjennom Delprogram oppvekst og utvikling. I 2020 ble det tildelt 3,4 millioner til prosjektet, mens det i 2021 ble tildelt 3,05 millioner. I tillegg ble det bevilget 1,8 millioner ekstra i forbindelse med en utvidelse på 6 måneder, fra juni 2022 til desember 2022, for å bedre kunne dokumentere effekter i virksomheten i etterkant. Budsjettet inkluderer lønn til prosjektleder og 3 prosjektmedarbeidere, prosjektrelaterte utgifter som midler til ekstern evaluering, samt noe midler til utstyr og kompetanseheving. Vilkårene for finansieringen er at prosjektet skal bidra til å nå målsettingene for Delprogram oppvekst og utvikling, samt å utvikle tilbud som er skalerbare og økonomisk

bærekraftige. Det er ansatt 4 personer i 100 prosent stillinger, som har tilegnet seg spisset kompetanse på målgruppen og deres familier gjennom deltakelse på planlagte kurs og konferanser.

4.4 Kommunale og nasjonale føringer

Kommune- og spesialhelsetjenester har som plikt å tilby veiledning og opplæring til foreldre som har særlig tunge omsorgsoppgaver relatert til sine barn. I loven for kommunale helse- og omsorgstjenester § 3-6 står det «*Til personer med særlig tyngende omsorgsarbeid skal kommunen tilby nødvendig pårørendestøtte blant annet i form av opplæring og veiledning, avlastningstiltak og omsorgsstønad*». I tråd med habiliteringsforskriften § 15 skal habiliterings- og rehabiliteringstjenester i spesialhelsetjenesten gis ambulant dersom slike tjenester ikke mest hensiktsmessig kan gis i institusjon. Ambulerende tilbud har erfaringsvis hjulpet foreldre til å håndtere vanskelige situasjoner som oppstår konkret i hjemmet, noe som støtter opp under at denne tjenesteformen er mer hensiktsmessig enn institusjon for å løse utfordringer i hjemmet.

4.4.1 Føringer fra områdesatsningene/Delprogram oppvekst og utdanning

I forbindelse med finansieringen gjennom Delprogram oppvekst og utdanning, har programmet etablert noen konkrete føringer for prosjektet som vilkår for den økonomiske støtten. Som én av tre deler av områdesatsningene i Oslo, er det en forutsetning at arbeidet skal fremme satsingens visjon og delprogrammets målsettinger. Spesifikke føringer for finansieringen er at brukerstemmen fra barn og unge skal dokumenteres, og at funn fra arbeidet skal inngå som kunnskapsgrunnlag for videre arbeid til prosjekter som gjelder barn med særskilte behov. Dokumentasjon av at modellen for prosjektet er økonomisk og organisatorisk bærekraftig samt dokumentasjon av informasjon og veiledning i arbeidsmetoden som er benyttet slik at andre aktører kan lære av metoder, er også føringer prosjektet må følge. Avslutningsvis ønsker Delprogram oppvekst og utdanning, som del av en sluttleveranse, at det legges frem vurderinger av endringer som bør skje innad i tjenestene for at modellen skal lykkes på lengre sikt.

4.5 Hvordan Veiledningsteamet jobber

Den individuelle tilpasningen hos hver familie gjør at veiledningsteamet har stor fleksibilitet rundt arbeidstid, og arbeider mellom 07.00 om morgenen og 20.00 om kvelden. Fleksibiliteten er nødvendig for å kunne jobbe etter formålet om å hjelpe foreldrene når de konkret har behov for hjelp, eksempelvis ved morgen- og kveldsrutiner, hvor både barn og foreldre er hjemme. På denne måten får veiledningsteamet bidratt når behovet er størst, noe som bidrar til å skape effektivitet i tjenesten ved å arbeide konkret med familiens utfordrende situasjoner.

I løpet av en uke har hver veileder gjennomsnittlig mellom 8 og 10 samtaler med foreldre. Som regel fungerer veiledningen ambulant, men i noen tilfeller benyttes digitale løsninger som videosamtale eller telefonsamtale. Hver samtale tar ca 1-1,5 timer, og med innlagt reisetid på 2,5 gjennomsnittlig tar veiledningen omtrentlig 20 timer i uken totalt. Rundt 3 timer i uken går til telefonsamtaler og samarbeidsmøter både med familiene og med andre samarbeidsinstanser. Anslagsvis tar alt arbeid rundt én familie rundt 3 timer i uken, hvorav veiledning, oppfølging og samarbeid tilknyttet familien er medregnet.

Journalføring tar omtrent 5 timer i uken, som innebærer ca. 10-15 minutter for hvert hjemmebesøk og hver telefon eller samarbeidsmøte, mens forberedelse av materiell til familiene gjennomsnittlig tar 2 timer. Dette kan for eksempel innebære å lage bilder som skal hjelpe foreldrene å kommunisere med barnet, eller produksjon av annet opplærings- og veiledningsmateriell. Prosjektledelse tar rundt 3 timer i uken, mens andre obligatoriske møter tar ca. 5 timer. Dette kan være møter knyttet til bydelen eller seksjonsmøter. Ofte drøfter veilederne saker eller utfordringer i familiene mellom hverandre, og bruker hverandres kompetanse der det trengs. Totalt gjennom uken benyttes det i gjennomsnitt 3 timer til faglige diskusjoner i teamet og debriefing.

Ved oppstart av veiledning med en ny familie, er det alltid to veiledere som treffer familien ved første møte. Dette av hensyn til deres egen sikkerhet og sikre faglighet i møtet familien. samt for at familien skal føle seg ivaretatt og møtt på en gode måte da mange er i en sårbar situasjon. Veilederne blir også i stand til å gjøre en grundigere vurdering av utfordringsbildet, samtidig som de får mulighet til å bekrefte at begge observerer de samme tingene og kan diskutere seg imellom. På denne måten skapes det en god innledning på veiledningen og en god kartlegging av situasjonen i oppstartsfasen. Ofte kommer veiledningsteamet direkte hjem til familien ved første møte. I noen tilfeller møter de barnet utenfor hjemmet ved første møte, for eksempel i barnehagen, hvor veilederne da kan observere barnets adferd utenfra.

Etter oppstartsmøte med familien, er det en av de to veilederne som blir familiens faste veileder. Ut fra behov og individuell tilpasning, avtaler veilederen sammen med familien om når og hvor ofte de skal møtes. Dette kan eksempelvis være ukentlig eller mer sjeldent. Hjelpen som tilbys kan både være konkret veiledning i samhandling med barnet, men også hjelp til praktiske ting som eksempelvis søknader til NAV. Ved at familien har en egen kontaktperson som de kan kontakte, gjør at veilederen får god innsikt i de spesifikke familiene og dermed enklere kan tilpasse individuelt og forberede relevant veiledningsmaterieell før samtaler.

5. EVALUERINGENS HOVEDFUNN

I dette kapittelet presenterer vi evalueringens funn. Dette innebærer vurderinger av prosjektets måloppnåelse, kvalitet, effektivitet, brukerinvolvering, samarbeid og gevinster.

5.1 Samarbeid på tvers av instanser

Ett av kriteriene vi har sett på i denne evalueringen er hvordan prosjektet er tilrettelagt for samarbeid på tvers av andre tilbud og tjenester. Alle samarbeidspartnere vi har snakket med peker på at prosjektet har lyktes med å skape gode allianser på tvers av tjenester. Ifølge samarbeidspartnerne har prosjektet skapt en arena og et rom for samarbeid, noe som har vært svært verdifullt for det samlede tilbudet til målgruppen. Flere samarbeidspartnere fremhever prosjektet som et viktig bindeledd mellom tjenester, og at prosjektet bidrar til å øke innsikten i målgruppens behov, noe som igjen bidrar til en mer målrettet innsats.

«Når vi har fått lov til å samarbeide har vi fått mer informasjon, ettersom de jobber mot hjemmet og vi mot skolene. Jeg har kommet lettere i kontakt med foreldre og fått mer innsikt i hvordan ting foregår hjemme. Se hvordan rammene er på skolen og i hjemmet. Fått mer informasjon fra veiledningsteamet fremfor å stå på bar bakke. Jeg har fått mer informasjon i hva barnet har behov for.» Samarbeidspartner

«En del av barna jeg veileder er fremmedspråklige, og det kan oppstå en del misforståelser. Veiledningsteamet har her kunnet oppklare mer ettersom de har bedre kontakt med foreldre. De opptrer som et bindeledd.» Samarbeidspartner

Evalueringen viser også at prosjektet har bidratt til å effektivisere prosesser og tilbud ved å fungere som bindeledd mellom tjenestene og selve målgruppen. Veiledningsteamets tette relasjon til familien har betydd at de kan oppklare misforståelser i kommunikasjonen mellom foreldre og andre tjenester, slik at foreldre har fått bedre hjelp. Istedenfor at familiene skal bruke mye energi på å finne ut av hvilke tjenester som tilbyr hva, har veiledningsteamet kunnet bistå med å informere om de ulike tjenestene og deres tilbud. Dette gjelder eksempelvis tilbud som er spesifikt rettet mot målgruppen. Evalueringen viser at foreldre ofte har vært usikre på hva de har krav på av tjenester og hvordan de skal gå frem for å motta dem. Veiledningsteamet har kunne tydeliggjøre familiens krav og rettigheter, samt kommet med råd om hvem de skal kontakte og hvordan. Dette har ført til at familiene har spart energi og ressurser i hverdagen, da familiene har kunnet bruke mer av tiden sin på å aktivt samarbeide med instanser istedenfor å bruke tid på å oppsøke dem.

Vi har inntrykk av at effektiviseringen av prosesser rundt familiene også skyldes at veiledningsteamet jobber fremoverlent og fleksibelt. De er alltid tilgjengelige, og svarer raskt dersom familiene lurer på noe, eksempelvis ved å veilede familien til riktig tjeneste. De arbeider fremoverlent ved at de tilbyr seg å hjelpe til med oppgaver som omhandler andre instanser, for eksempel ved å ta kontakt med barnehagen for å avklare noe familien lurer på eller snakke med skolen om barnets situasjon. Dette bidrar til raskere tilpasninger og bistand fra tjenester.

Andre samarbeidspartnere fremhever også veiledningsteamets funksjon som et bindeledd. Det forklares at kunnskapsdelingen mellom veiledningsteamet og andre tjenester har bidratt til at målgruppen i større grad får de tjenestene de trenger fra bydelen. Blant annet kan saksbehandlere på søknadskontorene få den informasjon som trengs for å bevilge en nødvendig tjeneste. Dette bidrar til et mer helhetlig tilbud for målgruppen da tjenestene i høyere grad understøtter hverandre.

«(...) jobber sammen for at familiene får de tjenestene de trenger fra bydelen. Det at jeg får den innsikten fra veiledningsteamet gjør at når jeg skal skrive søknader for familien så kan jeg skrive en bedre søknad. Det har også vært eksempler på at veilederne kan komme med innspill og sine faglige vurderinger til saksbehandlerne i søknadskontorene, noe som styrker søknaden.» Samarbeidspartnere

5.1.1 Kompetanse og kunnskapsdeling

Alle samarbeidspartnerne vi har intervjuet er svært positive til prosjektet og vurderer at samarbeidet med veiledningsteamet har fungert svært godt. De fremhever særlig veiledningsteamets kunnskap og kompetanse om målgruppen som en viktig faktor for et vellykket samarbeid. Kunnskap og kompetanse om målgruppen har betydd at veiledningsteamet har blitt en faglig sparringspartner i viktige beslutningsprosesser. Dette har igjen bidratt til å øke kvaliteten i tilbudet til målgruppen.

«I tillegg jobber vi mye sammen, hvor vi deler kompetansen vår, mellom oss og veilederne. Det at de er et team med litt ulik kompetanse, men på samme målgruppe, gjør at de har muligheter til å drøfte i møte med foreldre. Det er styrkende i møte med krevende situasjoner.» Samarbeidspartner

«Det som har vært fint har vært at de som jobber der har kompetanse på målgruppa i istedenfor å være et generelt team. Det synes jeg er helt avgjørende for at det har vært så positivt som det har vært.» Samarbeidspartner

Veiledningsteamet bidrar også med ulike kompetansehevede bidrag i bydelen. Blant annet har de fungert som en opplæringskanal mot ergo- og fysioterapeut, skole og barnehage, ved å spre informasjonen og budskap mot andre instanser. Ved at veiledningsteamet har delt kunnskapen sin, har det medført store, positive ringeffekter. Eksempelvis har veiledningsteamet tatt med seg kompetanse fra veiledningen i hjemmet og kunnskap på målgruppa, og delt med ansatte og veiledere som jobber i barnehagen. I tillegg har veiledere og ansatte i barnehagen delt kompetanse med teamet. Det at veiledningsteamet jobber eksternt hos andre instanser som er involvert i familiene, bidrar til å heve kompetansen og kunnskapen om målgruppa på tvers av aktører. Det bidrar til at flere besitter den rette kompetansen for å bedre tilrettelegge og tilpasse sine tilbud for barn med nedsatt funksjonsevne.

5.1.2 Samarbeidsrelasjoner og lav terskel for å ta kontakt

Samarbeidspartnerne fremhever også at veiledningsteamets innsats for å synliggjøre prosjektet og å opparbeide samarbeidsrelasjoner har vært viktig for samhandlingen mellom tjenestene. Dette har bidratt til økt kjennskap til hverandres arbeidsområder og effektivisert kommunikasjonen mellom tjenestene. Samtidig har tjenestene fått mulighet til å dele viktig informasjon og erfaring, noe som har effektivisert kommunikasjonen og styrket innsatsen mellom tjenestene. Dette har de fått til gjennom lav terskel for å ta kontakt med hverandre, og at de gode arbeidsrelasjonene gjør at de kjenner hverandre behov for og tilgang til informasjon om brukerne.

«Viktig å bli kjent med hverandres samarbeid. Vi har kontaktpersoner mellom hverandre, som gjør det enklere å ringe og kontakte hverandre utenom det som er stort eller «viktig». Vite hva hverandre har å bidra med. Kunne luften nye tanker iblant, kommunisere og styrke hverandre.» Samarbeidspartnere

Veiledningsteamet og samarbeidspartnerne opplever at det er opparbeidet gode arbeidsmetoder for å ta kontakt dem imellom. Evalueringen viser at både veiledningsteamet og samarbeidspartnerne opplever at nåværende arbeidsmetoder for kommunikasjon mellom instanser virker positivt for målgruppens behov. Det er høy grad av fleksibilitet i måten det

kommuniseres på, og det er lagt opp til å være lav terskel for å ta kontakt på tvers av tjenestene/instansene. Dette oppleves som svært verdifullt for både veiledningsteamet og samarbeidspartnerne.

«Mye av det som er sagt tidligere, er så lett å ta kontakt med. Og de er også flinke til å ta kontakt med oss. Det har vært veldig fint.» Samarbeidspartner

«De er enkle å ta kontakt med, og å avklare om barn skal henvises videre til oss eller liknende. Dette samarbeidet er vesentlig for familiene.» Samarbeidspartner

Den lave terskelen for å ta kontakt gjør at både veiledningsteamet og samarbeidspartnere raskt kan drøfte komplekse saker og dele kunnskap med hverandre. Dette er i høy grad medvirkende til å styrke samarbeidet på tvers av instanser og skape helhetlige forløp for målgruppen. Samarbeidspartnere fremhever også at hyppig kontakt bidrar til å tydeliggjøre ansvarsområder og roller, noe som bidrar til å effektivisere arbeidsprosesser og øke kvaliteten i tilbudet til målgruppen.

5.1.3 «Utfordringer» med å ha tydelige skillelinjer mellom tjenestene

Selv om samarbeidet mellom instansene tilsynelatende fungerer godt og har positive effekter for familier som mottar veiledning, kan det fra et organisatorisk nivå virke som det iblant er noe utydelige skillelinjer mellom ansvarsområdene. Veiledningsteamet har et forebyggende mandat, men skal ikke erstatte lovpålagte helse- og omsorgstjenester. Samtidig er det en tjeneste som ikke er bundet av strenge regler for sin utførelse, og ettersom veiledningsteamet kommer svært tett på familien og blir god kjent deres situasjon og behov, kan de havne i posisjon til å gjøre oppgaver som egentlig burde vært utført av andre instanser. Selv om det underbygger at innsatsen teamet gjør er så god at den kan gi avslag på andre tilbud, kan det være hensiktsmessig at bydelen har en videre diskusjon rundt avgrensning av veiledningsteamets rolle og mandat, samt hvor det bør organiseres i drift.

Det kan være hensiktsmessig å avklare og tydeliggjøre veiledningsteamets ansvars- og oppgaveområder ved å se på grensesnitt mellom spesialisthelsetjenesten og lovpålagte kommunale helse- og omsorgstjenester. Dette for å avklare og tydeliggjøre veiledningsteamets ansvars- og oppgaveområder. At andre tjenester lener seg på veiledningsteamet gjør at samarbeidet mellom instansene forsterkes, og er på mange måter et av suksesskriteriene for at tjenesten fungerer så godt som den gjør. Det bidrar blant annet til at teamet har en fleksibilitet og brukerorientering som er vanskelig å oppnå med «siloe» og altfor mange strenge skillelinjer. Dette blir et viktig diskusjonspunkt i en eventuell overføring til drift.

Om prosjektet skal innføres som en del av bydelens drift, bør det avsettes tid og rom for å diskutere hvor i bydelens tjenestebilde veiledningsteamet skal plasseres. I tillegg er det viktig å fordele ansvarsområdene til de ulike tjenesteaktørene som jobber med familiene slik at bydelens tilbud til målgruppen fungerer mest mulig effektivt. Dersom systemet har et tydelig rammeverk vil det gjøre det kunne bli enklere for de ulike tjenestene å vite hvilke oppgaver de har ansvar for og hvilke oppgaver som andre instanser skal utføre. I tillegg til å skape struktur og effektivitet i tjenestebildet, kan tydelige rammer også føre til at systemet virker mer oversiktlig for familiene, som vi vet oppleves utfordrende å navigere i.

5.2 Brukerinvolvering

Ett annet sentralt moment i denne evalueringen har vært å se på i hvilken grad prosjektet er tilrettelagt for brukerinvolvering. Alle deltakere som har medvirket i evalueringen fremhever at prosjektet er svært godt tilrettelagt for brukerinvolvering. Ifølge deltakerne i evalueringen, handler dette om prosjektets evne til å tilrettelegge veiledning tilpasset de enkelte familiers ønsker og behov, tilrettelegge for veiledning i hjemmet, lav terskel for å ta kontakt, samt at veiledning er fleksibelt.

Veiledningsteamet er organisert slik at deres arbeidstid er fleksibel og kan tilpasses målgruppens behov. Det fører til at foreldre opplever å kunne få støtte og veiledning på det tidspunktet krevende situasjoner oppstår. Foreldrene beskriver det som svært betydningsfullt at de har innflytelse på hjelpen og veiledningen de får. De forteller at dette gjør det mulig å tilpasse veiledningen etter utfordringene og behovene som de opplever.

«Vanligvis vet ikke hun hvilke temaer vi skal snakke om, så hun må inn i sin kunnskapsbank og bruke det hun kan til det jeg ønsker og sier. Jeg føler meg veldig sett og forstått, og hun sitter ikke med et manus». Foreldre

Evalueringen viser at prosjektets arbeidsmetoder er tilrettelagt slik at veiledningen til foreldre baseres på foreldres behov og opplevde utfordringer. Dette gjør at foreldre har innflytelse på hva veiledningen skal ta utgangspunkt i - noe som oppleves som en stor støtte for foreldrene. Veiledningen tilpasses og justeres hele tiden i samråd med foreldre slik at det treffer familiens behov og utfordringer. Veiledningsteamet uttrykker at det er nødvending for prosjektet at det utelukkende tilrettelegges for brukerinvolvering. Dette er fordi at til syvende og sist er det foreldrene som skal gjøre arbeidet i hverdagen, og det er derfor nødvendig at de er motiverte for at veiledningen skal gi ønsket effekt.

«Men det som skiller oss fra andre, er den individuelle tilpasningen. Foreldre har uttalt seg om tips og råd som er generelle fra spesialhelsetjeneste, men at de ikke nødvendigvis er nyttig for de spesifikke problemene hjemme». Veiledningsteam

«Viktig å møte foreldre på deres ønsker, og ikke avfeie de på det de synes er viktig. Prøver å finne en vei sammen hvor vi jobber etter foreldrenes mål». Veiledningsteam

Det at prosjektet er organisert som en ambulerende foreldreveiledning gjør at veiledningsteamet får innblikk i familiens faktiske hverdag, da barn og foreldre er i sitt velkjente miljø. Å kunne utføre foreldreveiledning i hjemmet bidrar til at veiledningsteamet får større innsikt i familiens behov og kan observere konkrete hverdagsutfordringer i samhandlingen mellom foreldre og barn. Denne muligheten til å observere hverdagssituasjoner skaper et viktig fundament for å styrke foreldreferdigheter og foreldrenes omsorgsevne overfor barnet.

«... han hadde blitt forsøkt å bli matet. Mens dette pleier han egentlig å gjøre selv. Dette skjønte ikke jeg, men Veiledningsteamet skjønte at det var derfor – at jeg prøvde å mate han og rutinene ble ikke helt de samme. Å beskrive på telefon blir ikke det samme, observasjonen til veiledningsteamet blir jo ikke borte. Hadde jeg måtte ta med han et sted så hadde det heller ikke vært bra, for det er ikke naturlig for han». Forelder

Det at veiledningen foregår i hjemmet fremheves av flere foreldre som svært viktig og av stor betydning for involvering. Når veiledningsteamet får innsikt i reelle utfordringer som foreldre opplever i hverdagen, får dette en konkret betydning da foreldre får hjelp til å bedre håndtere disse situasjonene. En forelder forteller:

«Hun får opplevd barnet i hans i naturlige omgivelser. Bedre innsikt i behovet.» Forelder

Andre påpeker det at veiledningen kan tilpasses og både foregå i hjemmet og digitalt er svært verdifullt for å møte foreldrenes behov.

«Så det har vært viktig for oss at det har vært tilrettelagt både digitalt og for hjemmebesøk. Det å kunne snakke om utfordringer med barna krever også veiledning mellom bare voksne uten barn til stede». Forelder

Her pekes det særlig på at prosjektets tilretteleggelse som et lavterskeltilbud har en avgjørende betydning for målgruppens behov. Flere uttrykker at det er svært viktig å kunne få veiledning på det tidspunktet når utfordringene oppstår. De beskriver at utfordringene i hverdagen kan være uforutsigbare og foranderlige. Vansker med å få hverdagen til å henge sammen gjør det vanskelig å planlegge. Mange av foreldrene er svært belastet og opplever høyt nivå av stress og psykisk uhelse. De kan være i kontakt med mange aktører samtidig, noe som gjør det vanskelig å dra nytte av et uflexibelt tilbud. Derfor har det for flere foreldre hatt stor betydning at prosjektet er frivillig, fleksibelt og tilrettelagt som et lavterskeltilbud. Dette gjør at veiledningen kan bistå når foreldrene er motiverte og mottakelige for veiledning, noe som er svært viktig for å skape brukerinvolvering. En forelder forteller:

«Det som er bra er at veiledningen er frivillig, det er viktig. Hadde jeg blitt pålagt det den gang da, var jeg ikke mottakelig. Det hadde nok ikke hatt noen effekt da.» Foreldre

5.3 Foreldrenes opplevelser av prosjektet

I evalueringen har foreldres opplevelse også vært viktig. Under introduserer vi noen sitater fra intervjuene med foreldre.

«For å si det kort; foreldre som venter på en diagnose får bare hjelp fra veiledningen. Uten dette kan det skape fritt fall for foreldre».

«Det er veldig fint fordi det er et lavterskel tilbud som ikke har noen negativ stigma rundt seg. Mye mindre skummelt enn å si at barnevernet er i kontakt. Selv om begge ønsker å hjelpe barn, føler man mer at hjemmeveiledningen er en ordentlig støttespiller».

«Oslohjelpa er hjelpen til foreldrene, som også støtter oss hjemme».

«En positiv opplevelse. Lærerikt og omsorgsfullt er nøkkelord om tjenesten».

«Oslohjelpa fyller et hull ved å være så lavterskel og lokalisert lokalt».

«De har fungert som et bindeledd og fortet prosessene. Noen står på ryggen vår og hjelper oss».

«Det var da fint når veiledningsteamet fortalte alle i familien i et møte hjemme om hvorfor ting er og hvordan ting fungerer for han. Dette ga oss som en familie en ny start».

«Det fyller et hull med hjemmeveiledning – for utagerende barn for eksempel er nødt til å få denne type hjelp».

«Uten oslohjelpa hadde vi blitt mer frustrert og sinte. Oslohjelpa var de eneste som har vært til hjelp gjennom hele prosessen».

Evalueringen viser at alle foreldre er svært begeistret for prosjektet. Veiledningsteamets anerkjennende og støttende posisjon har bidratt til at foreldre føler seg sett, hørt og forstått. Dette har skapt et godt fundament for å bygge opp og styrke foreldrekompentansen. Foreldrene opplever at veiledningen har bidratt til at de i større grad utøver en foreldreatferd som støtter barnets utvikling. De opplever å kunne støtte barnet selv i større grad og ha en bedre kommunikasjon med barnet sitt.

«Hun banker i veggen når hun sover, og skriker når hun legger seg. Jeg har lært meg hvordan jeg skal håndtere dette riktig. Forstå hva hun trenger». Forelder

«Å forstå situasjonene med barna, og unngå å bli sint og tenke at barnet trenger hardere oppdragelse». Forelder

«Veiledningsteamet hjalp meg med å håndtere situasjonen med å dusje. Lære henne hvordan hun kan dusje og vaske seg alene». Forelder

Flere foreldre har opplevd mangel på kunnskap og kompetanse om utviklingsforstyrrelser, noe som gjort dem usikre, bekymret og frustrerte. De beskriver en hverdag preget av uro og konflikter i samhandling med barnet, samt mangel på å føle mestring som forelder. Mange uttrykker at prosjektet i stor grad rammer et nødvendig behov hos foreldrene. De beskriver at prosjektet har gitt dem den kompetansen og støtten de trengte for å kunne mestre hverdagen og samhandlingen med barnet.

«Vi visste jo ingenting om autisme, og får ikke hjelp før han har blitt diagnostisert. Vi har ikke autisme i familien så visste ingenting om sykdommen. Det viktigste er at veiledningsteamet hører på deg med en gang.» Forelder

«Veiledningsteamet ga meg stor forståelse som har bidratt til at jeg føler meg tryggere som mor. Du har kanskje gått rundt og bekymret deg, og er ting som du kan ta opp med veileder. Så får du roen om at dette kan man gjøre noe med eller dette kan man ikke gjøre noe med». Forelder

For alle foreldrene har prosjektet hatt avgjørende betydning for å styrke deres foreldreferdigheter og foreldrenes omsorgsevne. De opplever at veiledningen har gitt dem konkrete verktøyer til å samhandle med barnet. Dette bidrar til å gjøre hverdagen mer forutsigbar for barnet, noe som gjør at utfordringer hos barnet blir enklere å håndtere for foreldrene. Dette gjør foreldre tryggere i foreldrerollen og gir dem bedre nærhet til barnet deres.

Fra evalueringen kom det frem forslag om å lage felles aktiviteter for familier i samme situasjon. Foreldre kan oppleve ensomhet knyttet til at andre foreldre ikke forstår deres foreldrerolle, og dermed ikke får diskutert sine tanker og erfaringer med foreldre med liknende utfordringer. Eksempelvis kan det ved å arrangere en felles aktivitetsdag for familier i samme situasjon bidra til å skape en felles arena hvor foreldre kan møtes og dele erfaringer. I tillegg vil det skapes et sosialt og inkluderende tilbud for de familiene som ønsker, og mulig forhindre at foreldre føler seg ensomme i rollen foreldrerollen.

«Nå ser vi på han som en gave som er fantastisk på sin måte, forstår blant annet bokstaver i en alder av 2 år. Slik hadde vi ikke klart å tenke uten den kompetansen vi har fått». Forelder

Utover kompetansen, forståelsen og tryggheten som veiledningen har bidratt til, opplever foreldrene også at prosjektet har vært en avgjørende støtte i samarbeidet med andre tjenester. Mange foreldre forteller om store utfordringer med å navigere i et komplekst system, og mange opplever lite forståelse for deres behov. Dette kan føre til mistillit til systemet som de opplever motarbeider dem og deres barns behov. I møte med utfordringer hos andre instanser opplever foreldre at hjemmeveiledningen har vært en nødvendig hjelper for å sikre at foreldre har fått den hjelpen de har krav på.

Selv om foreldrene har fått god hjelp til å navigere i systemet, kom det under evalueringen frem forslag om å etablere et system hvor man kunne booke tid til å fikse ting som for eksempel PP-kort eller søknader. Dette kan være både tidkrevende og følsomt for foreldre å gjøre på egenhånd, og vanskelig å sette av tid til underveis i de planlagte veiledningsbesøkene. Det kan tenkes at et slikt system vil gjøre det enklere å få den hjelpen som ønskes til praktiske gjøremål, samtidig som det ikke går utover tiden avsatt til veiledning.

«Opplevelsen med systemet har vært mareritt. Det har vært komplisert å forstå. Det som gjorde at de vi forsto systemet er på grunn av hjemmeveiledningen». Forelder

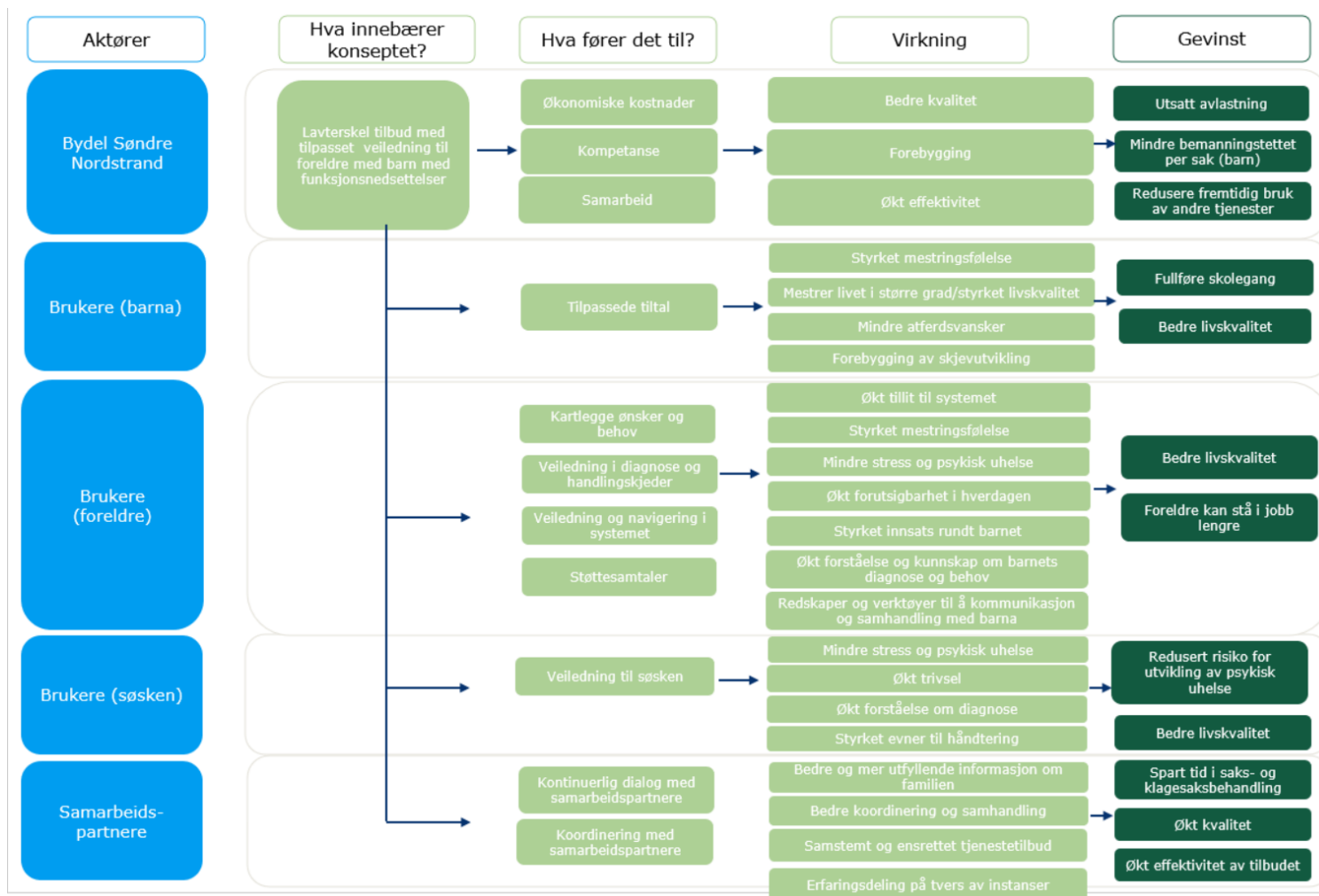
«Hjemmeveiledningen har forklart oss hvordan systemet sitter sammen. Hadde ikke vært her vi var i dag uten den kunnskapen». Forelder

6. GEVINSTER

En sentral del av evalueringen har vært å kartlegge hvilke gevinster prosjektet bidrar til. Gevinstene er kartlagt og vurdert for foreldre, barna, søsken, bydelen og samarbeidspartnere. I kartleggingen av gevinster har vi brukt innsikt fra intervjuer, dokumenter fra bydelen og andre dokumenter. Gevinstene som vi har skissert, har potensielle økonomiske besparelser ved seg. Disse er vanskelig å tallfeste, men for å illustrere det økonomiske potensialet i disse besparelser har vi i samarbeid med Bydel Søndre Nordstrand satt opp noen økonomiske eksempler. De økonomiske eksemplene er beheftet med usikkerhet, og er ment som illustrerende økonomiske virkninger på hvilke forebyggende effekter hjemmeveiledningstjenesten kan ha, nærmere enn konkrete budsjettbesparelser. Det er både usikkerhet i kostnadsestimatene og usikkerhet rundt hvordan besparelsene vil hentes ut fra budsjettposter og hvem som henter ut disse besparelsene.

Figur 1 viser den logiske kjeden fra konseptet hjemmeveiledning innebærer til gevinster.

Figur 1: Årsak-virkningssammenheng for gevinster

6.1 Foreldre

Som tidligere beskrevet opplever mange foreldre som har barn med disse utfordringene en krevende hverdag preget av stress og mangel på mestring. I intervju med veiledningsteamet kommer det frem at de opplever å treffe foreldre med en stor usikkerhet i hverdagen som fører til mye stress. I tillegg er det også i noen familier psykiske problemer hos foreldrene, eksempelvis depresjon. Foreldre i denne situasjonen må forhøde seg til sitt barns utfordringer og alle milepæler som barna ikke håndterer, i tillegg til at de gjerne føler på en manglende mestring i samhandling med barnet sitt. For mange foreldre oppleves det svært vanskelig å ikke kunne forstå sitt eget barns behov. Det å veilede foreldrene til å håndtere situasjoner hjemme og gi de gode verktøy til å håndtere utfordrende situasjoner i hverdagen, bidrar til at foreldre opplever mer mestring og redusert stress i hverdagen. Videre fører dette til mer overskudd hos foreldrene og bedre livskvalitet.

«Veiledningsteamet ga meg stor forståelse som har bidratt til at jeg føler meg tryggere som mor.» Forelder

Den psykiske påkjennelsen kan også være en delårsak til at foreldre ikke kan stå i arbeid like lenge, eller sykemelder seg. Tilbakemeldinger fra brukerundersøkelser som bydelen har utført viser at hjemmeveiledning bidrar til å redusere stress i hverdagen og øker mestringsfølelsen til foreldre. Dette kan igjen påvirke foreldres deltakelse i arbeidslivet positivt. Av 50 familier som har fått hjelp av hjemmeveiledningsteamet, er det 17 foreldre som har fortalt at de med delårsak av barnets utfordringer har psykiske lidelser som depresjon eller lignende. Det utgjør 34 prosent av familiene med pårørende som har psykiske utfordringer knyttet til barnets utfordringer. Med veiledning i hjemmet og tilegning av gode verktøy for samhandling med barnet, får foreldre de forutsetningene de trenger for å mestre hverdagen bedre. På sikt kan det antas at det vil øke foreldrenes forutsetninger for å kunne makte å kombinere det å stå i jobb og å håndtere hjemmesituasjonen. Det er vanskelig å måle på nåværende tidspunkt i hvilken grad dette fører til at foreldre faktisk kan stå lenger i arbeid, men med den forebyggende effekten hjemmeveiledning har, kan man anta at dette på sikt vil kunne bidra til å noen foreldre kan stå lenger i arbeid/kombinere arbeid og hjemmesituasjonen i større grad.

Tabell 2: Gevinster - foreldre

Gevinst	Begrunnelse
Bedre livskvalitet	Mindre stress i hverdagen, økt forståelse og samhandling med barnet, økt mestringsfølelse som foreldre.
Foreldre kan stå lenger i jobb/kombinere jobb med en utfordrende hjemmesituasjon i større grad	Mindre stress i hverdagen, økt forståelse og samhandling med barnet samt økt mestringsfølelse kan skape færre utfordrende situasjoner og en enklere hverdag. Dette kan følgelig bidra til at foreldre i større grad kan kombinere arbeid med hjemmesituasjonen. Det å kunne stå i arbeid gir store gevinster for samfunnet ⁶ , men også for enkeltindividet dette gjelder.

⁶ Ifølge NOU 2021:2 Kompetanse, aktivitet og inntektssikring er den samlede samfunnsøkonomiske gevinsten av at én person står i jobb ett år ekstra er beregnet til å utgjøre 0,6 MNOK.

6.2 Barnet

Nevroutviklingsforstyrrelser er et komplekst begrep som omfatter flere diagnoser (og tilleggsdiagnoser) og har et bredt spekter. Barn og unge som befinner seg innenfor diagnosene har ulike typer vansker og utfordringer, og ut ifra innsikten vi har tilegnet oss i denne evalueringen forstår vi det som at veiledningsteamet arbeider med svært komplekse saker. Det kan være barn med lærevansker og utagerende og aggressiv atferd mot seg selv og omgivelsene. Ofte møter man på utfordrende situasjoner som påvirker både familiesituasjonen og skolegang. Mange barn med disse diagnosene kan bli misforstått, og utfordrende situasjoner kan gjerne oppstå når det er dårlig kommunikasjon og samhandling. Mange barn i denne situasjonen kan slite med skolevegring, depresjon og generelt lav selvfølelse.

«Han var ganske deprimert som ung, selvmordstanker og aggresjon, og har traumer fra tidlig skolegang. Nå er det 2 år siden han har vært i en skikkelig konflikt, kunne slå søster tidligere, ikke nå. Han har nok fått en bedre selvfølelse.» Forelder

Flere foreldre forteller at de verktøyene veiledningsteamet gir har hatt en positiv utvikling for barnet. Det er vår generelle oppfatning at veiledningen som gis har en direkte påvirkning på barnet, men også gjennom foreldre som kan kommunisere og samhandle bedre med barnet sitt. Dette bidrar til at barna får en bedre hverdag og økt livskvalitet.

«Veilederen har validert og tilpasset underveis. Vi har også fått støtte om at man ikke får det til – roe ned foreldre, og minke stress- det påvirker også sønnen i stor grad.» Forelder

«Har lært mye om hvordan jeg kan håndtere situasjoner hvor han er frustrert, gi han litt flere konkrete hjelpemidler til å kommunisere.» Forelder

«Livet hans er mye bedre nå.» Forelder

«Han er generelt mer åpen, glad og trygg.» Forelder

Barn med disse diagnosene kan ha vanskeligheter med å overføre egenskaper eksempelvis fra barnehagen og hjem, og er ofte nødt til å lære det samme på nytt i hjemmet. Både veiledningsteamet og samarbeidspartnere forteller at hjemmeveiledning kan føre til en bedre utvikling for barna, da barna både får mulighet til å utvikle seg på skolen og hjemme. Noen foreldre forteller også om at veiledningen og de verktøyene man har lært, samt støtten og koordineringen veiledningsteamet har hjulpet med, har bidratt til at barnet har fått mindre skolevegring og at veiledningen i noen tilfeller har bidratt til at barnet er tilbake på skolen. Det er vanskelig på nåværende tidspunkt å måle den konkrete effekten hjemmeveiledning har hatt på barnas skolegang, men det å gjennomføre, og å gå på skole, er viktig for barnets sosiale utvikling så vel som læring. Skolegang er også viktig for å forebygge skjevutvikling og sosialt utenforskap.

«Uten hjemmeveiledningen hadde jeg vært veldig alene, og jeg hadde nok ikke fått han tilbake på skolen uten konflikt.» Forelder

«Jeg hadde ikke fått han tilbake på skolen om jeg ikke hadde fått hjelp.» Forelder

Tabell 3: Gevinster - barnet

Gevinst	Begrunnelse
Barnet får bedre livskvalitet	Barnet blir i større grad forstått, får tilpassede tiltak, får større grad av selvstendighet og mestrer livet i større grad.
Barnet kan fullføre skolegang i større grad	Barnet får en bedre utvikling, opplever mer mestring og mindre skolevegring.

6.3 Søsken

Som tidligere nevnt, opplever mange familier som har barn med nevroutviklingsforstyrrelser utfordrende familiesituasjoner. Dette kan også påvirke søsken i stor grad. Både veiledningsteamet og samarbeidspartnere påpeker i intervjuer hvordan søsken blir preget av å være i en familie som har barn med disse diagnosene. I situasjoner hvor det er mye problematikk og utfordringer knyttet til et barn i familien, kan søsken oppleve en barndom med ekstra oppgaver, mindre tid med foreldrene, belastende erfaringer og motsetningsfylte følelser.⁷ Utfordrende situasjoner hjemme med utagerende atferd fra andre søsken, kan bidra til at søsken utvikler psykisk uhelse og noen kan også få sosiale utfordringer.

«Han har en søster på 9 år som har vært veldig preget av tiden han gikk på skole som ung, og i tiden uten skole. Hun har opplevd uforutsigbarhet, vold og konflikt, og generelt en sint storebror. Hun er veldig redd for å si/gjøre feil og har blitt en veldig beskjeden jente. Hun har også noen sosiale utfordringer nå, som at hun ikke tør å leke mye med andre.» Forelder

I tillegg til at hjemmeveiledningen hjelper foreldre på ulike måter, kan også hjemmeveiledningen ha en positiv virkning i hverdagen og i oppveksten til søsken som også blir berørt. Gjennom intervjuer med foreldre kommer det frem at hjemmeveiledningen bidrar til å trygge helheten rundt både barnet og søsken. Ved at familien bedre forstår diagnosen til barnet og i større grad har verktøyene til å håndtere barnet i en krevende situasjon, kan dette bidra til økt trivsel og mindre stress for søsken.

«Med tanke på søsken, har vi også fått veiledning til dem. Jeg synes det er sårt å snakke om, begynner å gråte og det skaper bare mer bekymring om jeg skal snakke med de også. Dette har veilederen gjort og hjulpet meg ved å veilede de andre barna om hva sykdommen er og at han er annerledes.» Forelder

«Etter samtalene med veilederen har de sluttet å spørre meg så veldig mye. Før var det veldig mange ubesvarte spørsmål, som de slipper nå.» Forelder

Tabell 4: Gevinster - søsken

Gevinst	Begrunnelse
Søsken får redusert risiko for utvikling av psykisk uhelse	Hjemmeveiledning kan ha en forebyggende effekt på søskens psykiske helse ved at de gjennom bedre forståelse av diagnose og verktøy til å håndtere utfordrende situasjoner selv, og ellers i hjemmet, opplever mindre belastning og traumer ved unngåtte utagerende atferd og situasjoner.

⁷ <https://www.helsedirektoratet.no/veiledere/parendeveileder/arbeidsprosess-og-kunnskapsgrunnlag/forskning-om-barn-som-parende>

6.4 Bydelen

Gjennom intervjuer med veiledningsteamet og samarbeidspartnere kommer det frem at hjemmeveiledning kan bidra til å utsette bruk av avlastning og ved avlastning kan hjemmeveiledning bidra til å redusere behovet for høy bemanningstetthet per bruker/sak. Det kommer også frem at det forebyggende arbeidet hjemmeveiledning bidrar til, også kan redusere bruken av andre tjenester/institusjoner gjennom livsløpet. Som veiledningsteamet beskriver, er det ulike grader av avlastning hvor behovet varierer fra person til person. For eksempel kan det tenkes at det er nødvendig med avlastning for et barn i fremtiden, men at hjemmeveiledning kan bidra til å utsette behovet og/eller at behovet reduseres. I bydelen er det også eksempler på familier som har fått hjemmeveiledning og følgelig har utsatt behovet for avlastning. Dette gir økonomiske gevinster på sikt ved at barnet og foreldrene i større grad føler at de blir forstått og utvikler seg i en positiv retning med behov for mindre assistanse og bruk av tjenester. Samtidig kan det også skape økonomiske gevinster på sikt for samfunnet i form av redusert bruk av offentlige tjenester.

Tabell 5: Gevinster - bydelen

Gevinst	Begrunnelse
Utsatt avlastning	Hjemmeveiledning kan ha en forebyggende effekt ved at foreldre trenger mindre avlastning eller at avlastningen utsettes. Dette er basert på at hjemmeveiledning gjerne kommer inn på et tidspunkt hvor foreldre er slitne og hvor noen vanligvis søker hjelp. Bydel Søndre Nordstrand har beregnet antall saker hvor man kan anta at hjemmeveiledning har ført/kan føre til utsatt avlastning fra foreldre. Totalt var dette 9 saker, og 10 barn per mars 2021. Dette har gitt en besparelse på totalt 2 MNOK ⁸ .
Mindre bemanningstetthet per sak eller bruker	Hjemmeveiledningen kan ha en forebyggende effekt på utfordrende atferd hvor det ofte er behov for høyere bemanningstetthet og hvor barnet krever mer personal på avlastning. Ved å forebygge utfordrende atferd kan man minske bemanningsbehovet på slik avlastning.
Redusert framtidig bruk av andre tjenester	Barnet får utviklet seg på best mulig måte ut ifra egne forutsetninger. Barnet blir mer selvstendig og klarer seg i større grad selv.

I samarbeid med Bydel Søndre Nordstrand har vi også gjort beregninger på besparelser i forbindelse med 1:2 vs. 1:1 bemanning knyttet til avlastning i enten gruppe eller bolig. Vi har her beregnet besparelser ved å anta at behovet for 1:1 bemanning reduseres som følge av hjemmeveiledning. Tabell 8 og 9 viser mulige besparelser ved gruppeavlastning og boligavlastning dersom hjemmeveiledningen hjelper 10, 20 og hhv 30 familier over 1, 2, 5 og 10 år. Det er potensielt store besparelser knyttet til mindre behov for bemanning.

⁸ I beregningen er det tatt utgangspunkt i at hjemmeveiledningsteamet kommer inn i familiene på et tidspunkt hvor foreldre er slitne og vanligvis vil søke hjelp. Utregning er basert på kostnader på private aktører i bydelen fra rammeavtaler.

Tabell 6: Gruppeavlastning (1 helg per måned)

År	10 familier	20 familier	30 familier
1 år	802 920 kr.	1 605 840 kr.	2 408 760 kr.
2 år	1 605 480 kr.	3 211 680 kr.	4 817 520 kr.
5 år	4 014 600 kr.	8 029 200 kr.	12 043 800 kr.
10 år	8 029 200 kr.	16 058 400 kr.	24 087 600 kr.

Tabell 7: Boligavlastning (1 helg per måned)

År	10 familier	20 familier	30 familier
1 år	1 514 880 kr.	3 029 760 kr.	4 544 640 kr.
2 år	3 211 680 kr.	6 423 360 kr.	9 635 040 kr.
5 år	8 029 200 kr.	16 058 400 kr.	24 087 600 kr.
10 år	16 058 400 kr.	32 116 800 kr.	48 175 200 kr.

Tall fra Bydel Søndre Nordstrand viser at hjemmeveiledningsteamet hjalp rundt 50 familier i 2020 og 81 familier i 2021. Totalt består veiledningsteamet av 3,6 årsverk hvor 1 årsverk kan følge opp rundt 20 familier parallelt over ett år. Veiledningsteamet skal med andre ord ikke hjelpe mange familier før besparelsene potensielt blir store.

Det er vanskelig å koble konkrete kostnader opp mot gevinstene da barna og behovene i denne målgruppen varierer mye. Vi har likevel forsøkt å tallfeste noen av gevinstene ved å gi noen økonomiske eksempler på hvordan ulike kostnader vil se ut i ulike livsløp.

6.4.1 To økonomiske eksempler

Rambøll har i samarbeid med Bydel Søndre Nordstrand forsøkt å kartlegge hva ulike livsløp for barn i denne målgruppen kan koste. Vi har her kartlagt hvilke type tjenester som er involvert i løpet av livsløpet, og i hvilken grad. På bakgrunn av tilgjengelig informasjon vi har funnet har vi skissert to ulike caser, ett «worst case» og ett «best case». Merk at disse to casene kun er ment som illustrerende eksempler på hva ulike livsløp koster samfunnet, og hvordan forebyggende og tidlig innsats kan bidra til å redusere disse kostnadene. Beregningene er beheftet med usikkerhet og må tolkes med omhu.

I worst case er hjemmeveiledningsteamet ikke del av tjenesteapparatet og det er lite forebyggende tiltak rettet mot hverken barnet eller familien samt lite helhetlig oppfølging. I dette caset har foreldrene behov for avlastning fra barnet er mellom 2 og 6 år og dette behovet øker gjennom livsløpet grunnet utfordrende og krevende situasjoner hjemme. Følgelig havner barnet på institusjon i puberteten og omsorgsbolig resten av livet. Merk at dette caset er et ytterpunkt langs spekteret av ulike livsløp, og det er høye kostnader knyttet til et slikt livsløp.

Se vedlegg for mer detaljer rundt beregningene.

Tabell 8: Eksempel på kostnader gjennom livsløpet for et barn i målgruppen – «worst case»

Tjeneste	Forklaring	Kostnad
0-6 år		
Helsestasjon	Ekstra konsultasjoner og ekstra oppfølgingstimer	5 000 kr.
2-6 år		
Barnehage	Ukentlig støttepedagog og ekstra ressurser til oppfølging	696 000 kr.
Avlastning	Foreldre søker avlastning og får innvilget månedlig avlastning	96 000 kr.
6 år		
Avlastning	Foreldre søker avlastning grunnet utfordringer hjemme. Får innvilget 1 helg månedlig individuell avlastning i 5 år.	390 000 kr.
11 år		
Avlastning	Foreldre søker avlastning grunnet utfordringer hjemme. Får innvilget 2 helger månedlig med avlastning i bolig 1:1 bemanning over 2 år	1 440 000 kr.
13 år		
Barnevern	Familien meldes til barnevern grunnet utfordringer. Barnevernet utreder og undersøker barnet. Innebærer veiledning fra Spiss, terapihund og PMTO i tillegg til ansvarsgruppemøter. Barnet havner på institusjon frem til det er 18 år.	26 966 000 kr.
18-40 år		
Omsorgsbolig	Barnet er nå myndig og flytter til omsorgsbolig med nattevakt med 2:1 bemanning frem til det er 40 år.	127 355 800 kr.
Total kostnad gjennom livsløpet		156 948 800 kr.

I best case kobles hjemmeveiledningsteamet på barnet og familien fra tidlig alder og følger opp familien hjemme og mer helhetlig på alle arenaer. Veiledningsteamet følger opp barnet fra barnehage til skole og PPT-autismeteam er også koblet på. Veiledningsteamet sikrer god overgang til skole og at fungerende tiltak blir etablert på skolen. Dette forebygger utfordringer knyttet til påkjenningen denne overgangen har for barn i denne målgruppen. Videre har foreldrene behov for avlastning grunnet utfordringer hjemme, men i mindre grad da de i større grad har verktøy til å håndtere situasjoner. Veiledningsteamet følger opp familien frem til barnet er 18 år. Når barnet er myndig søkes barnet til boligavlastning, men foreldre ønsker her å ha barnet hjemme 50 prosent av tiden og barnet har også behov for mindre bemanning. Når barnet er 30 år flytter det til omsorgsbolig resten av livet, men har behov for mindre bemanning.

Tabell 9: Eksempel på kostnader gjennom livsløpet for et barn i målgruppen – «best case»

Tjeneste	Forklaring	Kostnad
0-6 år		
Helsestasjon	Ekstra konsultasjoner og ekstra oppfølgingstimer	5 000 kr.
Hjemmeveiledning	Kobles på og barnet utredes raskt. Oppfølging gjøres hjemme og mer helhetlig på alle arenaer ukentlig over et halvt år.	35 250 kr.
2-6 år		
Barnehage	Ukentlig støttepedagog og ekstra ressurser til oppfølging	696 000 kr.
Hjemmeveiledning	Veiledning hjemme ukentlig over et år, deretter månedlig over et år.	90 000 kr.
6 år		
Hjemmeveiledning	Barnet følges opp fra barnehage til skolealder og PPT-autismeteam er koblet på. Veileder ukentlig over et år for å sikre god overgang til skole og fungerende tiltak blir etablert på skolen. Dette forebygger utfordringer knyttet til påkjenningen denne overgangen kan ha for barnet.	72 000 kr.
Avlastning	Foreldre søker avlastning grunnet utfordringer hjemme. Får innvilget 1 helg månedlig individuell avlastning i 5 år.	390 000 kr.
11 år		
Avlastning	Foreldre søker avlastning grunnet utfordringer hjemme. Får innvilget 1 helg månedlig med gruppeavlastning fram til 18 år.	697 200 kr.
Hjemmeveiledning	Oppfølging gjøres hjemme og mer helhetlig på alle arenaer, ukentlig over et halvt år.	250 000 kr.
18-30 år		
Boligavlastning	Foreldre ønsker å ha barnet hjemme 50 prosent av tiden selv om barnet har rett til egen bolig. Får boligavlastning i 50 prosent av tiden med 1:2 bemanning.	11 169 000 kr.
30-40 år		
Omsorgsbolig	Barnet er godt voksent og flytter til omsorgsbolig med 1:2 bemanning frem til det er 40 år.	18 615 000 kr.
Total kostnad gjennom livsløpet		31 769 450 kr.

De to casene som er skissert i tabell 8 og 9 viser hver sin side av spekteret for ulike livsløp for barn i denne målgruppen, og gevinsten forebyggende og tidlig innsats bidrar til vil trolig ligge et sted mellom disse ytterpunktene. Som vi ser for de to eksemplene, så skiller ikke kostnadene seg vesentlig tidlig i de to livsløpene, mens fra barnet er i puberteten endres kostnadene merkbart. Det er her tydelig hvordan forebyggende og tidlig innsats bidrar til å redusere kostnadene senere i livsløpet og således de totale kostnadene gjennom livsløpet. I hvilken grad hjemmeveiledningen faktisk bidrar til å redusere disse kostnadene senere i livsløpet er usikkert, men etter den forebyggende effekten vi vet hjemmeveiledning ha er det rimelig å anta at økonomiske besparelser på sikt vil være vesentlige.

6.5 Samarbeidspartnere

Som tidligere beskrevet, viser vår evaluering at prosjektet har bidratt til å effektivisere tilbudet til målgruppen ved at hjemmeveiledningen fungerer som bindeledd mellom tjenestene og målgruppen. Veiledningsteamets tette relasjon til familien har betydd at de har kunnet oppklare misforståelser i kommunikasjonen mellom foreldre og andre tjenester, slik at foreldre har fått bedre hjelp. Andre samarbeidspartnere fremhever også veiledningsteamets funksjon som

bindeledd. Kunnskapsdeling mellom veiledningsteamet og andre tjenester har bidratt til at målgruppen i større grad får de tjenestene de trenger fra bydelen. Dette skyldes blant annet at saksbehandlere på søknadskontorene får den informasjon som trengs for å bevilge tjenestene. Følgelig bidrar dette til å skape et mer helhetlig tilbud til målgruppen, da tjenestene understøtter hverandre. I tillegg skapes det en mer effektiv saks- og klagesaksbehandling.

Tabell 10: Gevinster - samarbeidspartnere

Gevinst	Begrunnelse
Spart tid i saks- og klagesaksbehandling	Samarbeidspartnere får bedre og mere utfyllende informasjon i saksbehandlingen.
Økt kvalitet på tilbudet	Samstemt og ensrettet tjenestetilbud grunnet bedre samhandling, koordinering og kunnskapsdeling på tvers. Hjemmeveiledning bidrar også til å gi mer riktig og konkret informasjon ut til innbyggerne om tjenester, søknadsprosesser og interne og eksterne instanser knyttet opp mot de ulike tjenestene.
Økt effektivitet av tilbudet	Bedre informasjonsflyt og lav terskel for å ta kontakt rundt saker. Dette effektiviserer tilbudet rundt brukeren og bidrar til at man får mere treffsikre tjenester.

I samarbeid med Bydel Søndre Nordstrand har vi regnet på besparelser i forbindelse med spart tid i saks- og klagesaksbehandling. Vi har her regnet på hvor mye tid som kan spares ved å samarbeide i saker. Beregningen er kun estimater og er beheftet med usikkerhet, men gir likevel en indikasjon på mulige besparelser i form av effektivisering i saks- og klagesaksbehandlingen. Eksempelvis kan hjemmeveiledning som samarbeidspart i saker som enhet habilitering behandler medføre at saksbehandlere får mer utfyllende informasjon slik at det gis riktig tjeneste og man kan forebygge potensielle klagesaker. Informasjon fra hjemmeveiledningsteamet kan også være tidsbesparende for saksbehandlere når det kommer det innhenting av informasjon som er viktig i vurderinger av enkeltsaker.

Tabell 11: Eksempel - spart tid i saksbehandling

År	Samarbeid i 5 saker (saksbehandling)	Samarbeid i 10 saker (saksbehandling)
1	36 000 kr.	360 000 kr.
2	72 000 kr.	720 000 kr.

Tabell 12: Eksempel - spart tid i klagebehandling

År	Samarbeid i 5 saker (klagebehandling)	Samarbeid i 10 saker (klagebehandling)
1	30 000 kr.	300 000 kr.
2	60 000 kr.	600 000 kr.

7. KONKLUSJON – ET VIKTIG TILBUD FOR MANGE

Et godt tilpasset lavterskeltilbud

Evalueringen av prosjektet viser at prosjektet oppnår sin målsetting. Evalueringen viser at bydelen har fått til å organisere et tjenestetilbud som er tilpasset målgruppen; familier med barn med nedsatt funksjonsevne. Dette har de fått til ved å organisere et lavterskeltilbud for familier med barn med nedsatt funksjonsevne som tar utgangspunkt i familienes behov. Ifølge evalueringen har prosjektet skapt et tilbud som koordinerer tjenester i overgangen mellom spesialisthelsetjenesten og bydelen. Dette bekreftes også av brukerne.

Veiledningsteamet – et viktig nav i et stort nettverk av tjenester

Evalueringen av det tverrfaglige samarbeidet viser at prosjektet har bidratt til mer samarbeid og forbedret det tverrfaglige samarbeidet mellom instanser. Veiledningsteamets kunnskap og kompetanse på området har vært av stor betydning for å kunne opparbeide et godt samarbeid mellom involverte parter. Evalueringen viser også at prosjektet har fungert som et bindeledd mellom ulike tjenester, noe som har sikret kunnskapsdeling og erfaringsutveksling mellom tjenestene. Dette har både økt kvaliteten av tilbudet til målgruppen og effektivisert kommunikasjonen mellom tjenestene. Evalueringen viser også at foreldre opplever at hjemmeveiledningen har bidratt til en opplevelse av samkjørte og koordinerte tjenester. Dette bidrar til at familien opplever å bli ivaretatt i sin helhet, noe som ofte ikke var tilfellet før prosjektet begynte.

Flere foreldre mester sin hverdag

Kartleggingen av foreldres opplevelser av prosjektet viser at målgruppen opplever å få god hjelp. De opplever at prosjektet er tilrettelagt for veiledning på det tidspunktet det oppstår uforutsette og vanskelige situasjoner, noe som i stor grad skyldes at det er tilrettelagt for lav terskel for å ta kontakt. Evalueringen viser også at foreldrene opplever økt mestring i foreldrerollen, noe som blant annet skyldes økt kunnskap og verktøyer til å håndtere situasjoner i hjemmet bedre. De beskriver at de opplever færre konflikter med barnet, økt mestring som foreldre og en bedre livskvalitet. De opplever også økt livskvalitet for barnet og andre søsken.

Store gevinster og vesentlige besparelser

På bakgrunn av de kartlagte gevinstene er vår vurdering at prosjektet bidrar til en rekke gevinster både for brukerne, bydelen og for samarbeidspartnere. Vi vurderer potensialet i økonomiske besparelser på sikt som vesentlige i det forebyggende perspektivet prosjektet arbeider. Jo tidligere hjemmeveiledningsteamet kommer inn i barnets liv, dess større vurderer vi dette potensialet. Dette illustreres også ved de to økonomiske eksemplene hvor det tydelig fremkommer at hjemmeveiledning kan ha en betydelig effekt i form av besparelser på sikt.

De økonomiske besparelsene er knyttet til utsatt avlastning, mindre bemanningstetthet per bruker og mer effektiv saks- og klagesaksbehandling. Totalt har rundt 115 familier fått hjelp etter at prosjektet ble opprettet, og ser man kostnadene av de 3,6 årsverkene hjemmeveiledning består av opp mot de økonomiske besparelser er det tydelig at det ikke tar lang tid før man har spart inn prosjektets kostnader. I tillegg vil det også være et potensiale i et generelt lavere behov for andre typer tjenester på sikt. Prosjektet bidrar også til en rekke gevinster som er mere kvalitative, men som likevel er svært betydningsfulle. Økt livskvalitet, økt tillit til systemet, økt kvalitet og bedre samarbeid rundt tjenester gir ikke bare gevinster for brukeren og bydelen, men skaper også positive ringvirkninger for samfunnet.

Potensial i reduksjon av sosial ulikhet

På bakgrunn i evalueringen og prosjektets fokus på tidlig innsats, ser vi et potensial for at prosjektet kan medvirke til å redusere sosial ulikhet. Det er et stort potensial i å identifisere sårbare familier og iverksette tidlige støttetiltak slik at de får den hjelpen de trenger. Evalueringen tydeliggjør at uten en slik tjeneste hadde flere familier ikke fått den støtte, veiledning og kompetanse som er nødvendig for å mestre hverdagen. At prosjektet ytterligere bidrar til mer og bedre tverrfaglig samarbeid understøtter dette og bidrar til at målgruppens behov i høyere grad kan ivaretas. Prosjektets utpeker seg i både foreldrenes og samarbeidspartneres øyne ved å favne familien i sin helhet. Gjennom det kompetente og personlige engasjementet hos veiledningsteamet, som støtter og motiverer foreldre til å arbeide med hverdagens utfordringer, skapes det et trygt og tillitsfullt grunnlag for å hjelpe nettopp denne målgruppen.

8. VEDLEGG

Beregninger er gjort i samarbeide med Bydel Søndre Nordstrand. Informasjon og data som er brukt er hentet fra bydelen. I beregningene er det brukt gjennomsnittlig timeestimat og gjennomsnittlig utregning fra tjenestesteder som bydelen har rammeavtale med.

Tabell 13: Driftsutgifter hjemmeveiledning

Kostnadselement	Forklaring	År 1	År 2	År 3	År 4
Lønnsutgifter team	3,6 stillinger per år	kr 3 000 000,00	kr 3 000 000,00	kr 3 000 000,00	kr 3 000 000,00
Kurs og materiell		kr 200 000,00	kr 200 000,00	kr 200 000,00	kr 200 000,00
Sum driftskostnader team		kr 3 200 000,00	kr 3 200 000,00	kr 3 200 000,00	kr 3 200 000,00

Tabell 14: Besparelse utsatt avlastning på saker hvor man har veiledet

Gevinst	Besparelse	Forklaring
Utsatt avlastning	kr 2 057 808,00	Antall saker hvor man kan anta athjemmeveiledning har ført/kan føre til utsatt avlastning fra foreldre. Totalt er dette 9 saker, og 10 barn. I beregningen er det tatt utnagspunkt i at hjemmeveiledningsteamet kommer inn i familiene på et tidsunkt hvor foreldre er slitne og vanligvis vil søke hjelp. Utregning er basert på kostnader på private aktører i bydelen fra rammeavtaler. Per mars 2021

Tabell 15: Besparelse forebygging, bemanning 1:2 vs. 1:1

Gevinst	Besparelse	Forklaring
Forebygging av 1:2 vs. 1:1 bemanning	Ja	Hjemmeveiledningen kan ha en forebyggende effekt på utfordrende atferd hvor det ofte er behov for høyere bemanningstetthet og barnet krever mer personal på avlastning. Ved å forebygge utfordrende atferd kan man minske bemanningsbehovet på slik avlastning. utregning er basert på antatte besparelser beregnet ut i fra gjennomsnittlig kostnad for avlasning fra private aktører som bydelen har

Tabell 16: Beregning forebygging, bemanning 1:2 vs. 1:1

Utregning på totale besparelser sum ved 1:2 vs 1:1 bemanning for 1 familie.

År	Gruppeavl. 1 helg i mnd	Gruppeavl. 2 helger i mnd	Boligavl. 1 helg i mnd	Boligavl. 2 helger i mnd
1	kr 80 292,00	kr 160 584,00	kr 151 488,00	kr 302 976,00
2	kr 160 584,00	kr 302 976,00	kr 321 168,00	kr 605 952,00
5	kr 401 460,00	kr 757 440,00	kr 802 920,00	kr 1 514 880,00
10	kr 802 920,00	kr 1 514 880,00	kr 1 605 840,00	kr 3 029 760,00

	10 familier	20 familier	30 familier
1 år	802 920 kr.	1 605 840 kr.	2 408 760 kr.
2 år	1 605 840 kr.	3 211 680 kr.	4 817 520 kr.
5 år	4 014 600 kr.	8 029 200 kr.	12 043 800 kr.
10 år	8 029 200 kr.	16 058 400 kr.	24 087 600 kr.

	10 familier	20 familier	30 familier
1 år	1 514 880 kr.	3 029 760 kr.	4 544 640 kr.
2 år	3 211 680 kr.	6 423 360 kr.	9 635 040 kr.
5 år	8 029 200 kr.	16 058 400 kr.	24 087 600 kr.
10 år	16 058 400 kr.	32 116 800 kr.	48 175 200 kr.

Tabell 17: Økonomisk eksempel «worst case» utregning

Aktivitet/tjeneste	Forklaring	Antall	Pris/time	Fast pris	Kostnad
0-6 år					
Helsestasjon	5 ekstra konsultasjoner og 5 ekstra oppfølgingstimer med fysio/ergo	10	500		kr 5 000,00
2-6 år					
Barnehage/fagsenter	19 timer/uke støttepedagog i uken. 10 timer/uke ekstra ressurser til oppfølging når støttepedagog ikke er til stede	1392	500		kr 696 000,00
Avlastning	Foreldre søker om avlastning og får innvilget 16 timer avlastning/mnd	192	500		kr 96 000,00
6 år					
Avlastning	Får innvilget avlastning grunnet utfordringer hjemme, 1 helg/mnd med individuell avlastning. Avlastningen opprettholdes i 5 år	60		kr 6 500,00	kr 390 000,00
11 år					
Avlastning	Får innvilget avlastning grunnet utfordringer hjemme, 2 helger/mnd med avlastning i bolig med 1:1 bemanning over to år	48		30000	kr 1 440 000,00
13 år					
Barnevern	Barnet er i puberteten og familie meldes til barnevern grunnet utfordringer.				
- undersøkelser	Utredning og undersøkelser av barnet	30	500		kr 15 000,00
- veiledning fra Spiss	20 timer/mnd i 4 mnd	80	1200		kr 96 000,00
- terapihund	5 timer/mnd i 1 år	60	1000		kr 60 000,00
- PMTO	30 timer veiledning	30	500		kr 15 000,00
- ansvarsgruppemøter	4/år med 8 personer	160	500		kr 80 000,00
- plassering i institusjon	Hjemmesituasjonen eskaleres og barnet blir plassert på institusjon, døgnpris på 15 000. Barnet blir på institusjon frem til 18 år	1780		kr 15 000,00	kr 26 700 000,00
18-40 år					
Omsorgsbolig	Myndig og flytter til omsorgsbolig med 2:1 bemanning frem til 40års alder				
- døgnpris		8030		kr 12 209,00	kr 98 038 270,00
- nattevakt		8030		kr 3 651,00	kr 29 317 530,00
Total kostnad gjennom forløpet					kr 156 948 800,00

Tabell 18: Økonomisk eksempel "best case" utregning

Aktivitet/tjeneste	Forklaring	Antall	Pris/time	Fast pris	Kostnad
0-6 år					
Helsestasjon	5 ekstra konsultasjoner og 5 ekstra oppfølgingstimer med fysio/ergo	10	500		kr 5 000,00
Hjemmeveiledning	Kobles på og barnet utredes raskt. Oppfølging gjøres hjemme av teamet som mer helhetlig oppfølging på alle arenaer. Hjemmeleiledning 3 timer/uke (1,5 time veiledning + 1,5 time reisetid) over ett halvt år	70,5	500		kr 35 250,00
2-6 år					
Barnehage	19 timer/uke støttepedagog i uken. 10 timer/uke ekstra ressurser til oppfølging når støttepedagog ikke er til stede	1392	500		kr 696 000,00
Hjemmeveiledning	Veiledning 1 time/uke i 1 år (3 timer/uke). Deretter 1/mnd i 1 år (3 timer/mnd)	180	500		kr 90 000,00
6 år					
Hjemmeveiledning	Hjemmeveiledningsteamet følger barnet fra bhg til skole – kobler på PPT-autismeteam som gir opplæring til skolens ansatte. Hjemmeveiledningen veileder 1t/uka (3timer/uka) i ett år, sikrer best mulig overgang til skole og at fungerende tiltak blir etablert i skole, som videre forebygger utfordringer knyttet til den påkjenningen denne overgangen kan være for denne målgruppa.	144	500		kr 72 000,00
Avlastning	Får innvilget avlastning grunnet utfordringer hjemme, 1 helg/mnd med individuell avlastning. Avlastningen opprettholdes i 5 år	60		kr 6 500,00	kr 390 000,00
11 år					
Avlastning	foreldre søker avlastning. Kostnad til søknadsbehandling (ikke avslag og klagebehandling ettersom hjemmeveiledningen bistår med informasjon). Får innvilget 1 helg per måned med gruppeavlastning fram til 18 års alder: 1 helg i måneden koster 8300 (gruppeavlastning)	84		kr 8 300,00	kr 697 200,00
Hjemmeveiledning	Oppfølging gjøres hjemme av teamet som mer helhetlig oppfølging på alle arenaer. Hjemmeleiledning 3 timer/uke (1,5 time veiledning + 1,5 time reisetid) over ett halvt år	70,5	500		kr 250 000,00
18-30 år					
Boligavlastning	foresatte ønsker å ha barnet hjemme i 50% selv om barnet har rett på egen bolig. Boligavlastning i 50% (1:2 bemanning: snittpris 5100/døgnet) (Utregning gjort i konkret sak hvor barnet hadde vært 100% i bolig og vi kom inn samtidig som dette ble redusert med 50%, estimat på ca besparelse var 780 624 kr på et år)	2190		kr 5 100,00	kr 11 169 000,00
30-40 år					
Omsorgsbolig	Myndig og flytter til omsorgsbolig med 1:2 bemanning fre til 40 års alder				
- døgnspris	snittpris 5100/døgnet	3650		kr 5 100,00	kr 18 615 000,00
Total kostnad gjennom forløpet					kr 31 769 450,00

Tabell 19: Spart tid i saks- og klagesaksbehandling

Saksbehandling	Antall timer arbeid:	Utregning estimat lønn:	Besparelser 1 år	Besparelser 2 år
Saksbehandling av søknader	10-12 timer	3 600		
Saksbehandling av klagesaker	8-10 timer	3 000		
Samarbeid i 5 saker saksbehandling			36 000	72 000
Samarbeid i 10 saker saksbehandling			360 000	720 000
Samarbeid i 5 klagesaker			30 000	60 000
Samarbeid i 10 klagesaker			300 000	600 000

Virksomhetsmål	Effekt mål	Resultatmål
<p>Bydelen har et tilpasset tjenestetilbud til målgruppen familier med barn med nedsatt funksjonsevne</p>	<p>1.1 Bydelen har et organisert lavterskeltilbud til innbyggerne i målgruppen</p> <p>1.2. Det utvikles metode og tjeneste for veiledning med god kvalitet og brukerne i fokus.</p> <p>1.3. Tjenesten gir tilpasset og rett hjelp til rett tid til målgruppen</p> <p>1.4. Tjenesten implementeres i bydelens etablerte struktur</p>	<p>Det opprettes en tjeneste som heter «Veiledningsteam- barn med nedsatt funksjonsevne»</p> <p>Den nye tjenesten «Veiledningsteam- barn med nedsatt funksjonsevne» er prøvd og utforsket i praksis, og er klar for implementering i bydelen ved prosjektets slutt.</p> <p>Tjenesten implementeres i bydelens tjenestetilbud og plasseres i Oslohjelpa</p> <p>Familiene i målgruppa får tilbud om koordinerte tjenester i overgangen mellom spesialist-helsetjenesten og bydel</p>
<p>Tjenesten er forankret i bydelens enheter som omfatter målgruppen gjennom hele livsløpet</p>	<p>2.1 Tjenester til målgruppen koordineres på en god måte gjennom hele livsløpet</p> <p>2.2 Tverrfaglig samarbeid mellom interne og eksterne instanser som er inne i familiene.</p> <p>2.3 Økt kompetanse som en forutsetning for å få et godt og dekkende tilbud</p>	<p>Økt tverrfaglig samarbeid mellom faggruppene i bydelen</p> <p>Sikre samarbeid på tvers av enheter i bydelen</p> <p>Økt kompetanse på målgruppen for de av bydelens ansatte som er i tilknytning til familier med langvarige hjelpebehov</p> <p>Sikre gode overganger mellom barn og voksenlivet.</p>
<p>Familiene i målgruppa opplever å få god hjelp</p>	<p>2.1 Målgruppen får tilgang til veiledning når det oppstår uforutsette og vanskelige situasjoner</p> <p>2.2 Tjenesten er lavterskel og har tidlig innsats som prinsipp.</p> <p>2.3 Målgruppen opplever å få støtte og hjelp til å håndtere sin livssituasjon</p> <p>2.4 Familien blir ivaretatt som en helhet</p>	<p>Familier med barn i målgruppen opplever faglig god hjelp fra teamet.</p> <p>Teamet er forankret i øverste ledergruppe og er godt kjent i alle interne og eksterne tjenester til målgruppen.</p> <p>Oslohjelpas prinsipp om «En dør inn» setter familier i målgruppen i kontakt med rett tjeneste.</p> <p>Familier med barn i målgruppen opplever samkjørte koordinerte tjenester</p> <p>Økt mestring i foreldrerollen og utfordrende atferd, dermed økt livskvalitet</p> <p>Barn med nedsatt funksjonsevne og atferdsvansker får rask og god hjelp.</p> <p>Barnet har hjemmet som en arena for positiv utvikling</p> <p>Søsken blir ivaretatt</p>

